

rast trgovine Merkur sva popisali kustosinja GM za novejšo zgodovino Nada Holynski in spodaj podpisana kustosinja etnologinja. Razstava v izložbah je bila v celoti izdelek kustodinje etnologinje, ki ji je pomagala pripravnica Marjana Žibert. Izbrala sem industrijske izdelke iz obdobja od konca prejšnjega stoletja do srede 20. stoletja, večinoma pa iz časa med svetovnima vojnama. Razstava z več kot 800 predmeti je bila hud zalogaj predvsem za konservatorsko delavnico GM. Predmete smo v izložbe postavili Merkurjevi aranžerji in kustodinja etnologinja. Razstavo smo podrlji v februarju 1997.

Mnogo truda je bilo vložena tudi v ureditev delovanja muzejev v Bohinju. V začetku leta je Gorenjski muzej z občino Bohinj podpisal pogodbo o upravljanju muzejev in muzejskih zbirk na območju Občine Bohinj. Za nas je to pomenilo ureditev statusa, financiranja in delovanja Planšarskega muzeja, obenem pa smo prevzeli v strokovno upravljanje tudi Oplenovo hišo pod Studorom, ki doslej ni imela strokovnega skrbnika. V prvi polovici leta so bila opravljena temeljitejša dela za ureditev obeh stalnih postavitev - beljenje, drobna popravila itd. Skupaj z Občino Bohinj smo organizirali prireditev ob petletnici obstoja Oplenove hiše kot muzeja bivalne kulture. Oplenova hiša je dobila svoj žig z znakom, Planšarski muzej pa na to še čaka, pač pa smo uspeli instalirati sodobno osvetlitev v polovico prostorov. Na našo ponudbo je Magda Zore pripravila diplomsko nalogo *Oplenova hiša - model oživeljanja muzeja bivalne kulture* (mentor naloge je bil izr. prof. dr. Janez Bogataj) in 5. 12. tudi opravila uspešen zagovor naloge na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Model želimo v naslednjih letih uresničiti.

V letu 1996 pa smo tudi nadaljevali delo v stalnih projektih, kot so priprava za tisk knjižice *Ježerska kronika v ustnem izročilu* avtorja Andreja Karničarja, vodenje študijskega krožka *Odkrijmo našo deželo* (priprava knjižice *Stražišče in Strašani*), dokumentirali pa smo tudi kovačijo Antona Bukovnika v Tupaličah 24 pri Preddvoru (popis opreme in orodja, tonski zapis kovačeve pripovedi o njegovem življenju in delu, fotografije). 22. februarja sem pripravila muzejski večer, na katerem smo predstavili videozapise in videofilm, ki so nastali v lastni produkciji ali v sodelovanju z Avdiovizualnim laboratorijem ZRC SAZU. Dvakrat smo postavili svojo

delavnico *Stare otroške igre* na OŠ Stane Žagar. Sodelovala sem tudi na kulturnih dnevih dveh kranjskih osnovnih šol - na razstavi *Kulturna dediščina pri nas doma* in na okrogli mizi o šegah okrog božiča, tokrat skupaj z dr. Naškom Križnarjem.

Ob vsem rednem delu pa lahko omenim še delavnico *Prepričljivo posredovanje informacij z vizualizacijo mišljenja*, ki sem se je udeležila v februarju na Andragoškem centru v Ljubljani in pridobila nekaj "neresnosti" in veselja do risanja in miselnih vzorcev. Leto je bilo živahno tudi zaradi ekskurzij v tujino, na primer obiska *Tiroler Volkskunst* muzeja v Innsbrucku ter *Zgornjebavarskega muzeja na prostem* pri Grossweilu v Nemčiji blizu avstrijske meje in Innsbrucka, kjer so nam prijazni kolegi omogočili tudi pogled v depoje.

Tita Porenta

POROČILO O DELU KUSTODINJE ZA ETNOLOGIJO V TRŽIŠKEM MUZEJU V LETU 1996

Razstavna dejavnost

1. V letu 1996 sem imela v okviru prireditev za šušarsko nedeljo manjšo priložnostno razstavo z naslovom *Obutvena kultura 15. in 16. stoletja*. Na ogled je bila v razstavni rotundi Abanke v Tržiču od 30. avgusta do 27. septembra. Tehnične in finančne možnosti za izvedbo sicer vsebinsko obsežne razstave so bile skromne, zato je bila postavitev mišljena bolj kot predstavitev gradiva za kasnejšo stalno zbirko v muzeju. Predstavila sem le fotokopije izbrane obutve in fresk ter drugih, predvsem arhivskih virov za preučevanje obutvene kulture v 15. in 16. stoletju ter jih opremila z zelo splošnimi in poljudnimi komentarji. Ob razstavi je bila tiskana tudi zloženka.

Razstava je bila vsebinsko razdeljena na tri sklope:

- pregled obutvene kulture v Evropi v omenjenem času;
- pregled virov za preučevanje obutve na Slovenskem v 15. in 16. stoletju;
- poskus opredelitve vrst obutve in stanja čevljarstva v Tržiču v času preraščanja prvotne naselbine v trg.

Pregledala sem že obstoječo izbrano tujo (muzejski katalogi tujih čevljarstev

muzejev in zbirk v Evropi) in domačo literaturo (predvsem izpod peresa Angelosa Baša, monografije srednjeveških fresk) in dosegljive arhivske vire v Zgodovinskem arhivu v Ljubljani. Za poglobljeno študijo me čaka še delo v drugih arhivskih institucijah in katalogih zavodov za varstvo naravne in kulturne dediščine ter muzejev.

2. V času gregorjevega (od 10. do 15. marca) so bile v spodnjih prostorih Kurnikove hiše na ogled *gregorjeve hišice*, izdelki učencev tržiških osnovnih šol.

Nove pridobitve

Predstavitev novih pridobitev v letu 1996 v Tržiškem muzeju velja le za čevljarstvo zbirko, za katero sem zadolžena. Pridobila sem 12 muzealij, 8 knjižnih enot, 28 fotografij in 32 negativov.

Med pridobljenimi muzealijami so pomembnejši kosi obutve, ki nam jih je odstopil neki tržiški občan (gre za 2 para drsalk - šeksen, gojarje, natikače in galoše), troje vrst mavčnih škornjev, ki so nam jih naredili v mavčarni Kranj, in ena pustna lutka iz Osnovne šole Bis-trica.

Fotografije so posnetki s prireditve na gregorjevo v Železnikih v letu 1996, že omenjene razstave *Obutvena kultura 15. in 16. stoletja* v Abanki v Tržiču, strokovne ekskurzije v Offenbachu in modne revije izdelkov dijakov Srednje tekstilne, gumarske in obutvene šole v Kranju.

Pridobila sem tudi diapozitiv čevljarstve delavnice v našem muzeju s prizgano lučjo *na gauge* avtorja Božidarja Šinkovca iz Tržiča, ki spada med redke tovrstne posnetke.

V zbirko knjig, katalogov, zloženek, člankov in drugega pisnega gradiva v zvezi s čevljarstvom sem uvrstila 8 muzejskih katalogov, ki sem jih dobila v *Deutsches Leder- und Schuhmuseum* v Offenbachu.

Z urejanjem in dokumentiranjem posameznih zbirk znotraj čevljarstva si sicer prizadevam vzpostaviti neko sprejemljivo zbiralno politiko. Ta je usmerjena v prvi vrsti tematsko v zbiranje čevljarstva dediščine Tržiča in Slovenije, v drugi vrsti po ključu klasifikacije zbiram "manjkajoče" eksponate, npr. vrste čevljarstva orodja, kopit, žebličkov, strojev itd., v naslednjih letih pa bom poskusila stalno zbirko popestriti še z raznimi prizori iz življenja in dela čevljarjev ter na čevljarstvo vezanih delavcev, npr. vrste delavnic, prizor iz cehovskega *herberga* itd. Posebna skrb velja zbiranju čevljarstva industrijske dediščine. V želji po "teritorialni" širitvi naše

zbiralne politike sem omejena zaradi statusa našega muzeja, čevljarstva industrija pa se na žalost v zadnjih letih ubada s številnimi eksistenčnimi problemi, ki prav gotovo niso naklonjeni našim prizadevanjem. Oba problema sta se v lanskem letu pokazala tudi v praksi, ko je šla v stečaj čevljarna Ratitovec v Železnikih. Za prevzem specialnih vrst obutve iz čevljarne Ratitovec se za zdaj še dogovarjamo z Loškim muzejem iz Škofje Loke.

V letu 1996 se je v našem muzeju nekoliko izboljšala tudi tehnična opremljenost z računalniki. Zdaj ima vsak kustos svoj računalnik (dva s črno-belimi in dva z barvnim monitorjem), eden je z modemom povezan na Cobiss in Internet, za pet računalnikov imam na voljo dva laserska tiskalnika. Vsi imamo odprto uporabniško ime za dostop do omrežja ARNES/Internet. Moj naslov za elektronsko pošto je: tita.porenta@guest.arnes.si

2. Razno

1. Strokovna ekskurzija v *Deutsches Leder- und Schuhmuseum* v Offenbachu.

V dneh od 7. do 9. oktobra 1996 sem si ogledala *Nemški usnjarski in čevljarški muzej* v Offenbachu v Nemčiji. Namen mojega obiska je bil trojen: želela sem si ogledati muzejske zbirke in organiziranost enega večjih specializiranih muzejev v Evropi, v Slovenijo posredovati določeno strokovno literaturo in kataloge čevljarstev muzejskih eksponatov, dobiti informacije o načinih dokumentiranja in vrednotenju čevljarstev zbirke ter vzpostaviti stik z mrežo čevljarstev muzejev v svetu. Moja pričakovanja so se v poglavitnih potezah izpolnila, vendar mi je uspelo dobiti le površne predstave, saj za poglobljene študije nisem imela dovolj časa.

2. Priprava 7. številke *Tržiškega zbornika*.

Tema 7. številke Tržiškega zbornika bo gregorjevo. Kot glavna urednica sem k sodelovanju povabila nekatere priznane slovenske etnologe (dr. Zmaga Šmitka, dr. Naška Križnarja, mag. Heleno Ložar Podlogar in Ireno Keršič, od "netržiških" avtorjev pa bo sodeloval tudi Joža Eržen iz Kroke). Večji del zbornika bo posvečen gregorjevemu v Tržiču. Članke bodo prispevali vsi, ki tako ali drugače sodelujejo ali so sodelovali pri tej šegi (osnovne šole, vrtci, turistično društvo, muzej...).

3. Sodelovanje s Srednjo tekstilno, obutveno in gumarsko šolo v Kranju.

V letu 1996 sem pripravila predlog za

tesnejše sodelovanje med Tržiškim muzejem in Srednjo tekstilno, gumarsko in obutveno šolo v Kranju. Sodelovanje naj bi prineslo zlasti izmenjavo strokovne pomoči v obliki informacij in razstav, vendar do konkretnjših načrtov ni prišlo, ker sta obe instituciji v finančni stiski. Ogledala sem si šolo in modno revijo izdelkov dijakov. Prizadevala sem si pridobiti kakšen izdelek dijakov čevljarstva šole, vendar imajo vse primerke "prodane" že vnaprej.

4. Pomoč pri organiziranju gregorjevega v Železnikih.

Na pobudo Turističnega društva Železniki in Osnovne šole Železniki sem bila objavljena na kratko predstavitev gregorjevega v Tržiču. Posodili smo jim nekaj video in fotografskega materiala, 11. marca pa sem si njihov "prvi" poskus oživitve te šege v Železnikih tudi ogledala ter ga fotografirala.

5. Izobraževanje: ogledi razstav, udeležba na strokovnih srečanjih, predavanjih, delovnih skupinah.

Ogledala sem si 8 razstav po slovenskih muzejih, udeležila sem se ogleda muzejskega salona v Benetkah (SIME 1996), osemindvajsetega zborovanja slovenskih zgodovinarjev na Bledu in dveh sestankov delovne skupine za muzejstvo in dokumentacijo pri Slovenskem etnološkem društvu (ogled depojev Slovenskega etnografskega muzeja v Škofji Loki) in poslušala predavanje o izobraževanju za muzejsko stroko v okviru Muzeoforuma.

Zvezdana Delak Koželj

POROČILO O DELU ZA LETO 1996:

Že v poročilu za pretekli dve leti sem na kratko predstavila organiziranje *Informacijskega sistema kulturne dediščine* s sistemom podatkovnih faz na več ravneh (centralni register dediščine, popisna podatkovna baza, upravna podatkovna baza in meta podatkovna baza - z raziskovalnimi, tekstnimi, foto-, plano- in kartografskimi podatki). Sistem organizira Uprava in bo v končni fazi povezan z regionalnimi zavodi.

Sodelovala sem pri popravkih, dopolnitvah in pri preverjanju podatkov o razglasitvah pri 340 že obdelanih enotah najpomembnejše etnološke dediščine v centralnem registru dediščine. Kot sestavni del centralnega registra je v pripravi tudi geselnik tipoloških izra-

zov. Prioritetna naloga obdelave vsebine gesel je šele na začetku.

Obsežno delovno področje dela na Upravi je spremljanje varstva dediščine na vseh vrednostnih ravneh. Tako sem se v preteklem letu intenzivneje ukvarjala s problematiko dosedanje in nastajajoče zakonodaje. Izdelala sem pripombe na Predlog zakona o varstvu kulture dediščine.

Prevzela sem tudi nalogo izdelave kriterijev za dodeljevanje proračunskih sredstev za obnovitvene posege na etnoloških spomenikih za ekspertno komisijo pri Ministrstvu za kulturo. Kriterije sva dodelala s kolegom Hazlerjem.

Pripravila sem številčni in finančni pregled "etnoloških akcij" za zadnjih osem let.

V preteklem letu sem se ukvarjala s problemi vrednotenja, neustreznih posegov, samih oblik in možnosti varstva ter ogledov ob koncu del šestih objektov oziroma območij najpomembnejše etnološke dediščine.

V to skupino nalog lahko vključim tudi svojo vlogo pri etnološki konservatorski komisiji, ki je bila sklicana v lanskem letu le enkrat.

Uprava vodi projekt *Mreža regionalnih muzejev na prostem*, ki se izvaja na petih lokacijah: Brdo pri Kranju, Rogatec, Račji dvor pri Mariboru, Pleterje in Sečoveljske soline. Moje delo je bilo usmerjeno predvsem v koordiniranje programov in financ, pripravo gradiv za Projektni svet, ki usklajuje ta projekt. Za objavo v Etnologu sem pripravila razpravo o problematiki izvajanja projekta z naslovom *Mreža regionalnih muzejev na prostem na Slovenskem*.

Ker sem posebej pripravila poročilo delovne skupine za etnološko konservatorstvo, bi le na kratko predstavila svoje delo pri vodenju te skupine. Predvsem organiziram delovna srečanja etnologov konservatorjev in muzealcev, ob tem uredim in pripravim potrebna gradiva, še posebno pa povzetke in redakcijo skupnih besedil.

Zadolžitve, prejete s strani Ministrstva za kulturo, so bile naslednje: priprava pripomb na gradivo *Načrt zaščite in reševanja ob potresu*, izdelava gradiva o razmejitvi obsega dela ob ločitvi naravne in kulturne dediščine na dva resorja in reševanje opredelitve možnih varstvenih posegov na objektu Črna 16 za potrebe Pošte Slovenije.

Naloge, vezane na Ministrstvo za okolje in prostor, so bile naslednje: izdelava gradiva *Splošna načela za urbanistično urejanje naselij, ki so ovrednotena kot kulturna dediščina - varstveni vidik*,